Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
MACIEJ SZPUNAR
13 päivänä joulukuuta 2017 [1]

Asia C-558/16

Doris Margret Lisette Mahnkopf,
väliintulijana
Sven Mahnkopf

(Ennakkoratkaisupyyntö – Kammergericht Berlin (Berliinin osavaltion ylioikeus, Saksa))

Ennakkoratkaisupyyntö – Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue – Eurooppalainen perintötodistus – Soveltamisala – Mahdollisuus ilmoittaa eloonjääneen puolison perintöosuus eurooppalaisessa perintötodistuksessa

I. Johdanto

1. Tämä on järjestyksessä toinen ennakkoratkaisupyyntö, jossa kansallinen tuomioistuin pyytää unionin tuomioistuinta tulkitsemaan toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja virallisten asiakirjojen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotosta 4.7.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 650/2012 määräyksiä. [2]

2. Kansallisen tuomioistuimen asiassa Kubicka [3] esittämä ennakkoratkaisukysymys koski perimystä koskevan lainsäädännön ja esineoikeudellisen lainsäädännön välistä rajanvetoa. Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää unionin tuomioistuimelta ratkaisua kysymykseen, joka liittyy perimykseen sovellettavan lain ja aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain väliseen rajanvetoon. Ennakkoratkaisukysymyksillään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa nimittäin määrittää, voidaanko eurooppalaisessa perintötodistuksessa ilmoittaa – Saksan siviililain (Bürgerliches Gesetzbuch, jäljempänä BGB) 1371 § 1 momentin perusteella – eloonjääneen puolison perintöosuus. Lisäksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa selvittää, millaisia vaikutuksia on liitettävä tällaista osuutta koskevan tiedon mahdolliseen ilmoittamiseen eurooppalaisen perintötodistuksen sisällössä.

1 Alkuperäinen kieli: puola.

2 EUVL 2012, L 201, s. 107.

3 Ks. tuomio 12.10.2017 (C-218/16, EU:C:2017:755).

II. Asiaa koskevat oikeussäännöt

A. Unionin oikeus

3. Asetuksen N:o 650/2012 johdanto-osan 11, 12 ja 71 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(11) Tätä asetusta ei olisi sovellettava muihin yksityisoikeuden aloihin kuin perimykseen. Selvyyden vuoksi eräät kysymykset, joiden voitaisiin nähdä olevan yhteydessä perintöasioihin, olisi nimenomaisesti suljettava tämän asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

(12) Tätä asetusta ei olisi näin ollen sovellettava kysymyksiin, jotka liittyvät aviovarallisuussuhteisiin, mukaan lukien joissakin oikeusjärjestelmissä tunnetut avioehtosopimukset siinä määrin kuin tällaisissa sopimuksissa ei käsitellä perintöasioita, eikä vaikutuksiltaan avioliittoon verrattavien parisuhteiden varallisuussuhteisiin. Tiettyä perintöasiaa tämän asetuksen nojalla käsittelevien viranomaisten olisi kuitenkin tilanteen mukaan otettava huomioon perittävän aviovarallisuussuhteen tai vastaavan varallisuussuhteen purkaminen määrittäessään perittävän jäämistöä ja edunsaajien osuuksia.

– –

(71) Todistuksella olisi oltava samat oikeusvaikutukset kaikissa jäsenvaltioissa. Todistuksen ei olisi itsessään oltava täytäntöönpanoasiakirja, mutta sen olisi oltava todistusvoimainen, ja sen olisi katsottava osoittavan todenmukaisesti perimykseen sovellettavan lain tai muun tiettyihin seikkoihin sovellettavan lain mukaisesti vahvistetut seikat, kuten kuolemanvaraismääräysten aineellinen pätevyys. Todistuksen todistusvoimaa ei olisi laajennettava koskemaan seikkoja, jotka eivät kuulu tämän asetuksen soveltamisalaan, kuten isyyden vahvistamiseen liittyviä kysymyksiä tai sitä, onko tietty omaisuus kuulunut perittävälle – –”.

4. Asetuksen N:o 650/2012 1 artiklan 1 kohdassa ja 2 kohdan d alakohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Tätä asetusta sovelletaan perimykseen. – –

2. Tämän asetuksen soveltamisalaan eivät kuulu seuraavat asiat:

– –

d) kysymykset, jotka liittyvät aviovarallisuussuhteisiin ja sellaisiin suhteisiin liittyviin varallisuussuhteisiin, joilla niihin sovellettavan lain mukaan katsotaan olevan avioliittoon verrattavia vaikutuksia;

– –”.

5. Asetuksen N:o 650/2012 3 artiklan 1 kohdan a alakohdan sanamuoto on seuraava:

”’perimyksellä’ [tarkoitetaan] jäämistöseuraantoa, joka kattaa kaikenlaisen omaisuuden, oikeuksien ja velvollisuuksien siirtymisen kuolemantapauksen johdosta, olipa kyseessä kuolemanvaraismääräykseen perustuva tahdonvaltainen siirtyminen tai lakimääräiseen perimykseen perustuva siirtyminen”.

6. Asetuksen N:o 650/2012 23 artiklan, jonka otsikko on ”Sovellettavan lain soveltamisala”, 1 kohdan ja 2 kohdan b alakohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Edellä olevan 21 tai 22 artiklan mukaisesti määräytyvää lakia sovelletaan perimykseen kokonaisuudessaan.

2. Kyseistä lakia sovelletaan erityisesti seuraaviin:

– –

b) edunsaajien, heidän perintöosuuksiensa ja perittävän heille mahdollisesti asettamien velvoitteiden määrittäminen sekä muiden perintöoikeuksien, mukaan lukien eloonjääneen puolison tai kumppanin perintöoikeuksien, määrittäminen;

– –".

7. Asetuksen N:o 650/2012 VI lukuun, jonka otsikkona on "Eurooppalainen perintötodistus", sisältyy joukko sääntöjä, jotka koskevat tätä unionin oikeuden välinettä. Näiden joukosta 62 artiklassa ja 63 artiklassa todetaan tarkoitus, joka on ohjannut eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönottoa:

"62 artikla

Eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotto

1. Tällä asetuksella otetaan käyttöön eurooppalainen perintötodistus, jäljempänä 'todistus', joka annetaan käytettäväksi toisessa jäsenvaltiossa ja jolla on 69 artiklassa luetellut oikeusvaikutukset.

2. Todistuksen käyttö ei ole pakollista.

3. Todistus ei korvaa jäsenvaltioissa vastaaviin tarkoituksiin käytettyjä kansallisia asiakirjoja. Toisessa jäsenvaltiossa käytettäväksi annetulla todistuksella on kuitenkin 69 artiklassa luetellut oikeusvaikutukset myös siinä jäsenvaltiossa, jonka viranomaiset ovat sen antaneet tämän luvun mukaisesti.

63 artikla

Todistuksen tarkoitus

1. Todistusta käyttävät perilliset, perintöön suoraan oikeutetut testamentinsaajat ja testamentin toimeenpanijat tai jäämistön hoitajat, joiden on toisessa jäsenvaltiossa vedottava asemaansa tai käytettävä oikeuksiaan perillisinä tai testamentinsaajina ja/tai valtuuksiaan testamentin toimeenpanijoina tai jäämistön hoitajina.

2. Todistusta voidaan käyttää erityisesti osoittamaan yksi tai useampia seuraavista seikoista:

a) kunkin todistuksessa mainitun perillisen tai mahdollisen testamentinsaajan asema ja/tai oikeudet ja osuus jäämistöstä;

– –".

8. Asetuksen N:o 650/2012 68 artikla, jonka otsikkona on "Todistuksen sisältö", f, h ja l alakohdassa säädetään seuraavaa:

"Todistuksessa on oltava seuraavat tiedot, siltä osin kuin sen käyttötarkoitus niitä edellyttää:

– –

f) tiedot perittävästä: sukunimi (tapauksen mukaan sukunimi syntymähetkellä), etunimet, sukupuoli, syntymäaika ja -paikka, siviilisääty, kansalaisuus, mahdollinen henkilötunnus, kuolinaikainen osoite, kuolinaika ja -paikka;

– –

h) tiedot perittävän tekemästä avioehtosopimuksesta tai tarvittaessa perittävän tekemästä sopimuksesta sellaisen suhteen yhteydessä, jolla siihen sovellettavan lain mukaan katsotaan olevan avioliittoon verrattavia vaikutuksia, sekä tiedot aviovarallisuussuhteista tai vastaavista varallisuussuhteista;

– –

l) kullekin perilliselle tuleva perintöosa ja tarvittaessa luettelo kullekin perilliselle kuuluvista oikeuksista ja/tai omaisuudesta;

– –".

9. Eurooppalaisen perintötodistuksen vaikutuksista säädetään asetuksen N:o 650/2012 69 artiklassa. Sen 1, 2 ja 5 kohdan sanamuoto on seuraava:

"1. Todistus on pätevä kaikissa jäsenvaltioissa ilman eri menettelyä.

2. Todistuksen oletetaan osoittavan todenmukaisesti perimykseen sovellettavan lain tai muun tiettyihin seikkoihin sovellettavan lain mukaisesti vahvistetut seikat – –.

5. Todistus on pätevä asiakirja, jonka perusteella jäämistöomaisuutta koskevat tiedot voidaan kirjata jäsenvaltion asiaankuuluvaan rekisteriin, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 1 artiklan 2 kohdan k ja l alakohdan soveltamista."

B. Saksan oikeus

10. Saksan oikeudessa aviovarallisuussuhteen päättyessä suoritettavaa omaisuuden ositusta koskevat periaatteet määritetään BGB:n säännöksissä. Näiden joukosta BGB:n 1931 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä ja 3 momentissa säädetään seuraavaa:"1. Perittävän eloonjäänyt puoliso saa lakimääräisen perimyksen nojalla ensisijaisiin perillisiin kuuluvien sukulaisten ohella neljänneksen ja toissijaisiin perillisiin kuuluvien sukulaisten tai isovanhempien ohella puolet jäämistöstä. – –

2. – –

3. BGB:n 1371 §:ää sovelletaan edelleen.

4. – –".

11. BGB:n 1371 §:n 1 momentin sanamuoto on seuraava:"1. Jos varallisuussuhteet päättyvät puolison kuoleman johdosta, avioliiton aikainen omaisuuden tuotto hyvitetään siten, että eloonjääneen puolison lakimääräistä perintöosuutta korotetaan neljänneksellä; tältä osin on merkityksetöntä, ovatko puolisot yksittäistapauksessa saaneet omaisuudelle tuottoa.

2 Eloonjäänyt puoliso, joka ei ole perillinen eikä testamentinsaaja, voi vaatia omaisuuden tuoton hyvittämistä 1371–1373 ja 1390 §:n mukaan; eloonjääneen puolison – – lakiosan määrä määritetään tällöin suhteessa perintöosuuteen, joka hänelle tulisi lakimääräisessä perimyksessä ennen omaisuuden tuottoa.

3 Jos eloonjäänyt puoliso luopuu perinnöstä, hän voi omaisuuden tuoton hyvittämisen lisäksi vaatia lakiosaansa, vaikka hän ei perintölain säännösten mukaan olisi siihen oikeutettu; tämä ei päde, jos puoliso on luopunut lakimääräisestä perimyksestä tai oikeudesta lakiosaan puolison kanssa tehdyn sopimuksen perusteella.

4 Eloonjäänyt puoliso, joka on tämän säännöksen 1 momentin nojalla saanut neljännesosan jäämistöstä, on velvollinen näin saadun vaurastumisen rajoissa tyydyttämään niiden perittävän jälkeläisten tarpeet, joilla on oikeuksia hänen perintöönsä, mutta jotka eivät ole syntyneet avioliitosta eloonjääneen puolison kanssa".

III. Pääasia

12. Lutz G. Mahnkopf kuoli 29.8.2015 jättäen jälkeensä lesken, Doris M. L. Mahnkopfin, ja pojan, Sven Mahnkopfin. Doris Mahnkopf ja Sven Mahnkopf ovat pääasian asianosaisia.

13. Perittävä oli kuolemaansa saakka naimisissa asianosaisen kanssa. Puolisoiden välillä oli omaisuuden erillisyyteen ja omaisuuden tuoton hyvittämiseen perustuva järjestelmä. Puolisot olivat avioliittoa solmittaessa Saksan kansalaisia ja he asuivat Saksassa. Puolisot eivät olleet tehneet avioehtosopimusta. Perittävä ei ollut antanut mitään kuolemanvaraismääräystä.

14. Perittävän omaisuus sijaitsi Saksassa lukuun ottamatta 50 prosentin suuruista omistusosuutta Ruotsissa sijaitsevan kiinteistön omistusoikeudesta.

15. Perittävän puolison hakemuksesta perintöasioita käsittelevä tuomioistuin antoi 30.5.2016 kansallisen perintötodistuksen, jonka mukaan Lutz G. Mahnkopfin lakisääteisiä perillisiä ovat asianosaiset, jotka perivät jäämistön yhtäläisin osuuksin.

16. Seuraavaksi perittävän puoliso teki hakemuksen eurooppalaisen perintötodistuksen antamisesta. Todistuksella oli tarkoitus ilmoittaa Ruotsissa sijaitsevan kiinteistön omistusoikeuden siirtyminen Lutz G. Mahnkopfin perillisille. Kansallinen tuomioistuin kuitenkin hylkäsi tämän hakemuksen. Se katsoi, että BGB:n 1371 §:n 1 momentti koskee aviovarallisuussuhteita koskevia kysymyksiä, jotka eivät kuulu asetuksen N:o 650/2012 soveltamisalaan.

17. Perittävän puoliso valitti tästä päätöksestä ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen, Kammergericht Berliniin (Berliinin osavaltion ylioikeus, Saksa). Tässä vaiheessa perittävän puoliso esitti myös toissijaisen vaatimuksen ja vaati, että eurooppalaisessa perintötodistuksessa ilmoitetaan vain ilmoitusluonteisesti, että BGB:n 1371 §:n 1 momentin mukaisesti määritetty neljäsosa jäämistöstä kuuluu hänelle aviovarallisuussuhteisiin perustuvan oikeuden nojalla.

18. Ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle on epäselvää se, voidaanko eurooppalainen perintötodistus antaa perittävän puolison tekemien hakemusten mukaisesti.

19. Kansallinen tuomioistuin toteaa ennakkoratkaisupyynnössä, että Lutz G. Mahnkopf ei valinnut perimykseensä sovellettavaa lakia. Siten asetuksen N:o 650/2012 21 artiklan mukaan siltä osin on sovellettava Saksan lakia.

20. Aviopuolisoiden varallisuussuhteisiin liittyvistä kysymyksistä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin taasen huomauttaa, että nykytilassa lainvalintasääntöjä, jotka koskevat aviovarallisuussuhteisiin sovellettavaa lakia, ei ole vielä yhdenmukaistettu.

21. Siten aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain ratkaisevat kansalliset lainvalintasäännöt, jotka ovat voimassa tuomioistuinvaltiossa. Saksan oikeudessa kyseessä ovat siviililain täytäntöönpanolain (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch, EGBGB) 14 ja 15 §. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että näiden säännösten perusteella Saksan laki on perittävän ja hänen puolisonsa aviovarallisuussuhteisiin sovellettava laki.

22. Vaikka perimykseen ja aviovarallisuussuhteisiin sovelletaan Saksan oikeutta, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että sellaisen menettelyn asiayhteydessä, joka koskee hakemusta eurooppalaisen perintötodistuksen antamisesta, käsiteltävän asian kaltaisissa olosuhteissa näiden molempien sovellettavien säännöstöjen soveltamisalojen rajaamisella voi olla merkitystä tällaisen todistuksen sisällölle ja vaikutuksille.

IV. Ennakkoratkaisukysymykset ja asian käsittely unionin tuomioistuimessa

23. Näissä olosuhteissa Kammergericht Berlin päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko asetuksen N:o 650/2012 1 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että sen soveltamisalaan (”perimys”) kuuluvat myös kansallisen oikeuden säännökset, joilla – kuten BGB:n 1371 §:n 1 momentilla – säännellään aviopuolison kuoleman jälkeisiä varallisuussuhteita korottamalla toisen aviopuolison lakimääräistä perintöosuutta?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, onko asetuksen N:o 650/2012 68 artiklan l alakohtaa ja 67 artiklan 1 kohtaa tulkittava kuitenkin siten, että eloonjääneen aviopuolison perintöosuus voidaan ottaa kokonaisuudessaan eurooppalaiseen perintötodistukseen myös silloin, kun kyseinen osuus käsittää BGB:n 1371 §:n 1 momentin kaltaisen varallisuusoikeudellisen säännön nojalla tehtyyn korotukseen perustuvan murto-osan?

   Jos tähän on lähtökohtaisesti vastattava kieltävästi, onko tähän vastattava kuitenkin poikkeuksellisesti myöntävästi tilanteessa, jossa:

   a) perintötodistus on annettu vain siinä tarkoituksessa, että perillisten oikeuksiin voidaan vedota tietyssä toisessa jäsenvaltiossa perittävän siellä olevan omaisuuden osalta, ja

   b) ratkaisu perimyksestä (asetuksen N:o 650/2012 4 ja 21 artikla) ja – riippumatta siitä, mitä lainvalintasääntöjä sovelletaan – aviovarallisuussuhteisiin liittyviä kysymyksiä koskeva ratkaisu on annettava saman kansallisen lain nojalla?

3) Jos ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen on kokonaisuudessaan vastattava kieltävästi, onko asetuksen N:o 650/2012 68 artiklan l alakohtaa tulkittava siten, että varallisuusoikeudellisen säännön nojalla korotettu eloonjääneen puolison perintöosuus voidaan ottaa kokonaisuudessaan – korotuksen vuoksi kuitenkin vain ilmoitusluonteisesti – eurooppalaiseen perintötodistukseen?”

24. Ennakkoratkaisupyyntö jätettiin unionin tuomioistuimeen 3.11.2016.

25. Kirjallisia huomautuksia esittivät pääasian asianosaiset, Saksan, Belgian, Kreikan, Italian, Espanjan ja Puolan hallitukset sekä Euroopan komissio. Saksan, Belgian ja Espanjan hallitukset sekä Euroopan komissio osallistuivat myös 4.10.2017 pidettyyn istuntoon.

V. Asian tarkastelu

A. Asetuksen N:o 650/2012 rooli oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeudellisissa asioissa koskevien unionin säädösten järjestelmässä

26. Asetusta N:o 650/2012 sovelletaan 17.8.2015 tai sen jälkeen kuolleiden henkilöiden perimykseen. Näiden tosiseikkojen osalta asetuksen yhdenmukaistetuilla lainvalintasäännöillä korvataan kansalliset säännökset, joille tähän saakka ovat olleet tunnusomaisia suuret erot.

27. Näin asetus N:o 650/2012 edistää vapaan liikkuvuuden esteiden poistamista sisämarkkinoilla. Tämä vastaa asetuksen N:o 650/2012 johdanto-osan 7 perustelukappaleen toista ja kolmatta virkettä, joissa todetaan, että Euroopan oikeusalueella perillisten ja testamentinsaajien sekä muiden perittäville läheisten henkilöiden sekä perimykseen liittyvien velkojien oikeuksien toteutuminen on taattava tehokkaasti.

28. Asetuksella N:o 650/2012 määrätään tältä osin perintöasioihin sovellettavan lain valinnan vapaudesta mahdollisuudesta ja laajuudesta. Se mahdollistaa siten perittävän mahdollisimman kattavan tahdonilmaisun omaisuutensa kohtalosta.

B. Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

29. Ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa määrittää, kuuluuko kansallisen oikeuden BGB:n 1371 §:n 1 momentin kaltainen säännös asetuksen N:o 650/2012 soveltamisalaan. Tässä säännöksessä säädetään, että silloin, kun puolisoihin on sovellettu aviovarallisuussuhteessa omaisuuden erillisyyteen ja omaisuuden tuoton hyvittämiseen perustuvaa järjestelmää, eloonjääneelle puolisolle BGB:n 1931 §:n perusteella kuuluvaa osuutta jäämistöstä, joka vastaa sen yhtä neljäsosaa, korotetaan edelleen yhdellä neljäsosalla.

30. Ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle on epäselvää, onko tätä säännöstä pidettävä asetuksen N:o 650/2012 perusteella sääntönä, joka koskee tämän asetuksen 1 artiklan 1 kohdassa ja 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua ”perimystä”, vai olisiko sitä myös pidettävä ”kysymyksenä, joka liittyy aviovarallisuussuhteisiin”, joka ei kuulu asetuksen N:o 650/2012 (tämän asetuksen 1 artiklan 2 kohdan d alakohta) soveltamisalaan.

31. Totean, että BGB:n 1371 §:n 1 momentin luonnehdinta perimykseen sovellettavan lain alaan tai aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain alaan kuuluvaksi säännökseksi on ollut vuosikymmeniä vilkkaan oikeustieteellisen keskustelun kohteena.[4] Problematiikkaa on käsitelty myös tuomioistuimissa.[5]

4 Ennen asetuksen N:o 650/2012 soveltamisen aloittamisajankohtaa oikeuskirjallisuudessa tuntui olevan vallalla – kansallisia lainvalintasääntöjä koskeva – näkemys, jonka mukaan BGB:n 1371 §:n 1 momentti on säännös, jota sovelletaan aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain puitteissa (Dörner, H., ”Internationales Erbrecht, Art. 25, 26 EGBGB”, teoksessa *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Einführungsgesetz zum BGB*, Berliini, 2007, Art. 25, nb. 34; Riering, W., ”Régime légal allemand et succession régie par la loi française”, teoksessa *Mélanges en l'honneur de Mariel Revillard*, Pariisi, Editions Defrénois, 2007, s. 258–263 ja Popescu, D. A., *Guide on international private law in successions matters*, Onesti, Magic Print, 2014, s. 18 oikeuskirjallisuusviitteineen).

5 Oberlandesgericht Kölnin (Kölnin alueellinen ylioikeus, Saksa) 5.8.2011 antamassa tuomiossa (2 Wx 115/11, *Zeitschrift für das gesamte Familienrecht* 2012, 819), on ilmaistu näkemys, että eloonjäänyt puoliso ei saa BGB:n 1371 §:n 1 momentin perusteella osuutta jäämistöomaisuudesta silloin, kun aviovarallisuussuhteisiin sovellettava laki on Saksan laki, ja perintöasioihin sovellettava laki – Turkin laki. Oberlandesgericht Münchenin (Münchenin alueellinen ylioikeus, Saksa) 16.4.2012 antamassa tuomiossa (31 Wx 45/12, *Neue Juristische WochenschrifT-Rechtsprechungs-Report* 2012, 1096), taasen puolletaan näkemystä, jonka mukaan BGB:n 1371 §:n 1 momenttia voidaan soveltaa täysin silloinkin, kun perintöasioihin sovellettava laki on Iranin laki. Viimein, Saksan lainvalintasääntöjen perusteella, Bundesgerichtshof (liittovaltion ylin tuomioistuin, Saksa) totesi 13.5.2015 antamassaan tuomiossa IV ZB 30/14 (*Neue Juristische Wochenschrift* 2015, 2185), että BGB:n 1371 §:n 1 momenttia on sovellettava aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain säännöksenä. Tässä tuomiossa todetaan myös, että silloinkin, kun aviovarallisuussuhteeseen sovellettava laki on Saksan laki ja perintöasioihin sovellettava laki toisen jäsenvaltion laki, BGB:n 1371 §:n 1 momentin perusteella eloonjääneelle puolisolle edelleen kuuluu osuus jäämistöomaisuudesta.

32. Lainvalintasääntöjen yhdenmukaistaminen asetuksen N:o 650/2012 puitteissa, joka – unionin oikeuden ensisijaisuusperiaatteen mukaisesti – ohittaa kansalliset lainvalintasäännöt, aiheuttaa kuitenkin, että tätä kysymystä on tarkasteltava uudessa, toistaiseksi tuntemattomassa asiayhteydessä. Käsitteet, joita unionin lainsäätäjä käytti määrittääkseen asetuksen N:o 650/2012 soveltamisalan, ovat nimittäin luonteeltaan itsenäisiä. Tämä tarkoittaa, että BGB:n 1371 §:n 1 momentin kaltaisten säännösten luonnehdinnalla – joka on suoritettu kansallisten lainvalintasääntöjen pohjalta – ei voi olla ratkaisevaa merkitystä vastattaessa ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen. [6]

1. Alustavia toteamuksia

a) Osapuolten kannat

1) Perustelut, jotka puoltavat BGB:n 1371 §:n 1 momentin luonnehtimista perintöoikeuteen kuuluvaksi säännökseksi

33. Kreikan hallituksen mukaan eloonjääneelle puolisolle aviovarallisuussuhteen päättymisen vuoksi kuuluva osuus olisi ilmoitettava eurooppalaisessa perintötodistuksessa, koska sen on tarkoitus kuvastaa perillisen todellista osuutta jäämistöstä. Koska tämä osuus on siis ilmoitettava eurooppalaisessa perintötodistuksessa, Kreikan hallituksen mukaan BGB:n 1371 §:ää tulisi pitää säännöksenä, joka kuuluu asetuksen N:o 650/2012 soveltamisalaan.

34. Italian hallitus katsoo, että koska aviopuolison kuolema on BGB:n 1371 §:n soveltamisen kannalta ratkaiseva tekijä, se on perimykseen sovellettavan lain soveltamisalaan kuuluva säännös. Tämän kannan perusteluissa kyseinen hallitus viittaa lisäksi asetuksen N:o 650/2012 johdanto-osan 9 perustelukappaleeseen (”tämän asetuksen soveltamisala olisi ulotettava kaikkiin perimyksen yksityisoikeudellisiin näkökohtiin”) ja sen 23 artiklan 2 kohdan b alakohtaan, jossa säädetään, että perimykseen sovellettavan lain soveltamisala koskee ”edunsaajien, heidän perintöosuuksiensa ja perittävän heille mahdollisesti asettamien velvoitteiden määrittämistä sekä muiden perintöoikeuksien, mukaan lukien eloonjääneen puolison tai kumppanin perintöoikeuksien, määrittämistä”.

35. Tätä henkeä noudattaa Puolan hallituksen kanta. Sen mukaan omaisuuden tuoton hyvittämisessä on kyse tietystä omaisuuden ja oikeuksien siirtymisen muodosta korottamalla lakimääräistä perintöosaa. Tämä siirtyminen tapahtuu ainoastaan toisen puolison kuoleman johdosta. Puolan hallitus tarkastelee tässä yhteydessä perusteellisesti järjestelmää, jota säännellään BGB:n 1371 §:n 1 momentilla, ja sen tehtävää Saksan oikeudessa. Puolan hallitus toteaa muun muassa, että BGB:n 1371 §:n 1 momenttia on sovellettava yhdessä BGB:n 1931 §:n 1 ja 3 momentin kanssa, joka epäilyksettä kuuluu perimykseen sovellettavan lain alaan ja jossa viitataan suoraan BGB:n 1371 §:ään. Lisäksi BGB:n 1371 §:n 1 momenttia on sovellettava ainoastaan silloin, kun varallisuussuhteet päättyvät puolison kuoleman johdosta, ei siis koskaan silloin, kun se päättyy muista syistä. Lopuksi Puolan hallituksen mukaan BGB:n 1938 §:n valossa on mahdollista sulkea BGB:n 1371 §:n 1 momentti pois testamentissa.

6 Oppikirjallisuudessa ei ole yksimielisyyttä BGB:n 1371 §:n 1 momentin luonnehdinnasta asetuksen N:o 650/2012 pohjalta. Jotkut asiantuntijat katsovat, että tätä säännöstä on sovellettava aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain säännöksenä (ks. viitattu oikeuskirjallisuus: Bonomi, A., ”Article 1 – Champ d’application”, teoksessa Bonomi, A. ja Wautelet, P., *Le droit européen des successions, Commentaire du règlement (UE) n 650/2012, du 4 juillet 2012*, Bryssel, Bruylant, 2016, s. 89 sekä Reis, A., ”Succession and Family Law”, teoksessa Bariatti, S., Viarengo, I. ja Villata, F. C., *Towards the Entry into Force of the Succession Regulation: Building Future Uniformity upon Past Divergencies*, JUST/2013/JCIV/AG/4666, s. 45), kun taas muut puoltavat sen perimykseen liittyvää luonnehdintaa (Lagarde, P. ja Dörner, H., ”Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche/IPR. Art. 25, 26 EGBGB. Anhang zu Art. 25 f EGBGB: Ausländische Rechte”, *Revue critique de droit international privé*, 1996, s. 389; Margoński, M., ”Anmerkung zum Vorlagebeschluss des Kammergerichts an den EuGH vom 25. Oktober 2016, 6 W 80/16 in der Rs. C-558/16, Mahnkopf”, *Zeitschrift für Erbrecht und Vermögensnachfolge*, nro 4, 2017, s. 212–213).

2) Perustelut, joiden nojalla BGB:n 1371 §:n 1 momentti ei kuulu perintöoikeuteen

36. Saksan hallitus – esittäen tältä osin vastaavanlaisen näkemyksen kuin Puolan hallitus, vaikkakin tullen eri johtopäätöksiin – katsoo, että ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastaaminen edellyttää sen arviointia, koskeeko BGB:n 1371 §:n 1 momentin tavoite asetuksen N:o 650/2012 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua ”perimystä” vaiko myös tämän asetuksen 1 artiklan 2 kohdan d alakohdassa tarkoitettuja ”aviovarallisuussuhteita”. Tässä asiayhteydessä Saksan hallitus toteaa, että BGB:n 1371 §:n 1 momentin tarkoituksena on aviovarallisuussuhteisiin perustuvan osituksen suorittaminen, ja siten se on aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain alaan kuuluva säännös. Sillä, että se toteutetaan antamalla eloonjääneelle puolisolle osuus jäämistöomaisuudesta, on tarkoitus ainoastaan yksinkertaistaa perillisten välistä jakoa.

37. Komissio ehdottaa Saksan hallituksen tavoin, että tarkastellussa tilanteessa omaksuttaisiin funktionaalinen lähestymistapa, joka perustuu asianomaisen säännöksen tavoitteen käsittelyyn kansallisessa oikeudessa. Komissio toteaa, että omaisuuden erillisyyteen ja omaisuuden tuoton hyvittämiseen perustuvassa järjestelmässä kyseinen hyvittäminen toteutetaan vasta näiden varallisuussuhteiden päättyessä. Tämän säännöksen tavoite ei siten ole perittävän omaisuuden jakaminen hänelle läheisten henkilöiden kesken, vaan pikemminkin perittävän kuolemasta johtuvan osituksen toimittaminen yhtenä niistä tapahtumista, jotka johtavat aviovarallisuussuhteiden päättymiseen.

38. Myös Belgian hallitus ehdottaa kieltävän vastauksen antamista ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen. Belgian hallitus toteaa tämän kannan perusteluissa, että aviovarallisuusjärjestelmä synnyttää oikeusvaikutuksia paitsi avioliiton aikana, myös sen päättymisen jälkeen, mukaan lukien myös silloin, kun se tapahtuu puolison kuoleman johdosta.

39. Espanjan hallitus puolestaan toteaa, että asetuksen N:o 650/2012 johdanto-osan 11 ja 12 perustelukappale eivät jätä mitään epäilyksiä tämän asetuksen soveltamisalasta, kun siinä suljetaan sen ulkopuolelle aviovarallisuussuhteisiin liittyvät kysymykset.

b) Saksan oikeuden järjestelmä, joka perustuu omaisuuden yhteisyyden rajaamiseen avioliiton aikana kertyneeseen tuottoon (Zugewinngemeinschaft)

40. Ennen kuin tarkastelen asiaa lähemmin, kuvaan lyhyesti Saksan oikeuden säännöstä, jota ennakkoratkaisupyyntö koskee. Olen vakuuttunut, että tämä antaa unionin tuomioistuimelle mahdollisuuden tehdä kokonaisarviointi käsiteltävänä olevan asian kohteena olevasta kysymyksestä. Palaan tähän tarkasteluun vielä jäljempänä tässä ratkaisuehdotuksessa.

41. Saksan oikeudessa lakiin perustuva aviovarallisuusjärjestelmä perustuu omaisuuden erillisyyteen ja omaisuuden tuoton hyvittämiseen eli Saksan lainsäätäjän mukaan se on järjestelmä, joka perustuu omaisuuden yhteisyyden rajaamiseen avioliiton aikana kertyneeseen omaisuuden tuottoon (”Zugewinngemeinschaft”). On selvää, että tässä tapauksessa kyse on omaisuuden erillisyyteen perustuvasta järjestelmästä. Kumpikin puoliso säilyttää henkilökohtaisen omaisuutensa, eikä siten ole erillistä omaisuusmassaa, josta muodostuisi yhteinen omaisuus.

42. Jos nämä varallisuussuhteet päättyvät molempien puolisoiden eläessä, ennen kaikkea avioeron johdosta, syntyy mahdollisuus suorittaa ositus, jonka tarkoituksena on hyvittää avioliiton aikana syntynyt ero puolisoiden varallisuusaseman kohenemisessa. Tällaisissa tapauksissa puolisoiden välinen ositus suoritetaan jäljempänä – tarvittaessa yksinkertaistaen – kuvatulla tavalla.[7]

7 Ks. Martiny, D., Dethloff, N., *Property relationship between spouses – Germany*, elokuu 2008.

43. Ensiksi on laskettava kummankin puolison osalta se ero, joka on omaisuuden arvolla aviovarallisuussuhteiden lakatessa ja tämän omaisuuden arvolla kyseisten varallisuussuhteiden syntyhetkellä. Näiden laskutoimitusten tuloksena saadaan kaksi arvoa, jotka vastaavat kummankin puolison aviovarallisuussuhteen aikana tapahtunutta vaurastumista. Seuraavaksi verrataan näin saatuja määriä keskenään. Jos toinen niistä osoittautuu toista korkeammaksi, on sillä puolisolla, jonka varallisuus on aviovarallisuussuhteen aikana karttunut vähemmän, oikeus vaatia toista puolisoa maksamaan puolet molempien puolisoiden vaurastumista osoittavien arvojen (BGB:n 1378 §:n 1 momentti) erotuksesta.

44. On todettava, että osituksen suorittaminen edellyttää tietoja, joiden perusteella voidaan määrittää puolisoiden varallisuuden muutoksen erotus. Tätä varten Saksan oikeudessa säädetään mahdollisuudesta laatia luettelo, josta ilmenee varallisuus omaisuuden erillisyyteen ja omaisuuden tuoton hyvittämiseen perustuvan järjestelmän käyttöön ottamisen hetkellä (BGB:n 1377 §). Lisäksi aviovarallisuussuhteiden purkauduttua sekä silloin, kun esitetään avioeroa, avioliiton pätemättömyyttä tai ennenaikaista omaisuuden tuoton hyvittämistä koskeva vaatimus, kumpikin puoliso voi vaatia niiden aviopuolison varallisuutta koskevien tietojen ilmoittamista, jotka ovat merkityksellisiä hyvittämisen kannalta (BGB:n 1379 §).

45. Edellä esitettyjä ositusta koskevia sääntöjä ei kuitenkaan lähtökohtaisesti sovelleta silloin, kun aviovarallisuussuhteet lakkaavat puolison kuoleman johdosta.

46. BGB:n 1931 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä vahvistettujen lakimääräisen perimysjärjestyksen yleisten sääntöjen mukaan eloonjäänyt puoliso perii ensisijaisiin perillisiin kuuluvien sukulaisten ohella yhden neljäsosan. BGB:n 1931 §:n 3 momentissa säädetään myös, että lakimääräinen perimys ei vaikuta BGB:n 1371 §:ään. Tämän johdosta eloonjäänyt puoliso, joka perii yhdessä ensisijaisten perillisten kanssa, on oikeutettu yhteen neljäsosaan jäämistöstä BGB:n 1931 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen perusteella ja lisäksi edelleen yhteen neljäsosaan jäämistöstä BGB:n 1371 §:n 1 momentin perusteella.

47. Tämä ratkaisu mahdollistaa eloonjääneen puolison ja perittävän muiden perillisten välisten selvitysten yksinkertaistamisen. Se vapauttaa asianosaiset työläästä velvollisuudesta osoittaa kummankin puolison varallisuusaseman muutoksen suuruus. Tämä saattaa olla vaikeaa perittävän kuoleman jälkeen. Lisäksi se saattaa aiheuttaa ei-toivottuja riitoja perittävän läheisten välille.

48. Toisinaan todetaan lisäksi, että kun ei ole tarpeen osoittaa, että omaisuus on tosiasiassa lisääntynyt, se, että eloonjääneelle puolisolle myönnetään lisää yksi neljäsosa jäämistöstä, on ikään kuin erityinen ”palkinto” avioliitoille, jotka eivät ole purkautuneet puolisoiden eläessä.[8] On nimittäin muistettava, että yksi neljäsosa lankeaa eloonjääneelle puolisolle silloinkin, kun tällaista omaisuuden tuottoa ylipäänsä ei ole. Se lasketaan nimittäin murto-osana jäämistöstä, ei siis murto-osana toisen puolison omaisuuden kasvusta. Eloonjäänyt puoliso voi siten BGB:n 1371 §:n 1 momentin perusteella saada enemmän kuin hänelle kuuluisi omaisuuden tuoton matemaattisen hyvittämisen perusteella. Ei voida kuitenkaan sulkea pois myöskään vastakkaista tilannetta, jossa omaisuuden tuoton muutoksen matemaattinen hyvittäminen olisi eloonjääneelle puolisolle hyödyllisempää.

49. Tämä ei ole kuitenkaan ainoa aviovarallisuussuhteiden ositustapa puolison kuoleman jälkeen. Saksan oikeudessa sallitaan tietyissä tapauksissa omaisuuden tuoton matemaattinen hyvittäminen.

8 Droz, G. A. L., ”Les régimes matrimoniaux en droit international privé comparé”, *Recueil des cours de l'Académie de la Haye*, osa 143, 1974, s. 98.

50. Ensinnäkin, jos eloonjäänyt puoliso ei ole perittävän perillinen tai testamentinsaaja, on sovellettava BGB:n 1371 §:n 2 momenttia. Puoliso voi silloin vaatia omaisuuden tuoton matemaattista hyvittämistä. Omaisuuden tuoton matemaattista hyvittämistä koskevan vaatimuksen lisäksi eloonjäänyt puoliso voi BGB:n 2303 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen nojalla vaatia lakiosaa, joka on laskettu sen osuuden perusteella, joka tulisi puolisolle, jos hän perisi lakimääräisen perimyksen nojalla BGB:n 1931 §:n perusteella.

51. Toiseksi, eloonjääneen puolison tilanne on vastaava silloin, kun hän luopuu perinnöstä perittävän jälkeen. Hän voi silloin vaatia omaisuuden tuoton matemaattista hyvittämistä sekä myös lakiosaa (BGB:n 1371 §:n 3 momentti) siitä huolimatta, että Saksan oikeuden perusteella perinnöstä luopuvalla perijällä ei lähtökohtaisesti ole oikeutta lakiosaan.

52. Oikeuskirjallisuudessa mainitaan toisinaan kolmas tapaus, josta ei ole lain säännöksiä. Siinä BGB:n 1371 §:n 1 momenttia ei sovelleta, vaikka aviovarallisuussuhteet ovat lakanneet toisen puolison kuoleman johdosta. Se koskee tilanteita, joissa tuleva perittävä tekee testamenttimääräyksiä toisen puolison hyväksi. [9]

53. Sekä perittävä että eloonjäänyt puoliso voivat siten yksipuolisesti välttää BGB:n 1371 §:n 1 momentin soveltamisen. He tekevät tämän, lähtökohtaisesti, perintöoikeuden klassisia välineitä käyttäen. Eloonjäänyt puoliso voi luopua perinnöstä ja perittävä voi syrjäyttää tämän puolison perinnöstä kuolemanvaraismääräyksellä.

c) Perimykseen sovellettavan lain ja aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain soveltamisalan välinen rajaaminen – yleisiä näkökohtia

1) Perintöasioihin sovellettavan lain ja aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain välinen puutteellinen yhteensovittaminen

54. Jäsenvaltioiden oikeudessa on hyväksytty erilaisia ratkaisuja, joiden päämääränä on eloonjääneen puolison etujen turvaaminen aviopuolison kuoleman jälkeen. Eräät lainsäätäjät käyttävät tätä varten perintöoikeudelle luonteenomaisia välineitä suosien eloonjäänyttä puolisoa muihin perillisiin nähden. Toiset nojaavat aviovarallisuussuhteisiin liittyviin ratkaisuihin siten, että sivuutetaan puoliso perillisenä tai rajoitetaan hänen perintöoikeuksiaan. [10]

55. On vaikea kuitenkaan löytää esimerkkejä näistä malleista puhtaassa muodossaan. Useimmiten tavataan nimittäin yhdistelmämalli, jossa vaatimus eloonjääneen puolison omaisuuteen liittyvien etujen suojaamisesta toteutetaan joukolla toisiinsa liittyviä ratkaisuja, jotka perustuvat sekä perintöoikeuteen että aviovarallisuussuhteita koskevaan oikeuteen. Näiden osatekijöiden on pääsääntöisesti tarkoitus muodostaa johdonmukainen järjestelmä, joka pitää yllä toivottua tasapainoa eloonjääneen puolison, muiden perillisten, testamentinsaajien ja velkojien välillä.

56. Tilanteissa, joissa on liittymä useamman kuin yhden jäsenvaltion oikeuteen, perimykseen sovellettava laki ja aviovarallisuussuhteisiin sovellettava laki määritetään eri lainvalintasäännöillä. Sovellettavan lain kartoittaminen lainvalintasääntöjen perusteella voi siten johtaa kahden eri oikeusjärjestelmän säännösten soveltamiseen. Näiden ratkaisujen ei tarvitse olla yhteensovitettuja keskenään. Se saattaa aiheuttaa moninaisia vaikeuksia.

9 Saksan oikeuskirjallisuudessa tästä asiasta esitetyt näkemykset esittää Zimmermann, R., *Intestate Succession in Germany*, teoksessa Reid, K. G. C., de Waal, M. ja Zimmermann, R., *Comparative Succession Law. Volume II. Intestate Succession*, Oxford, Oxford University Press, 2015, s. 213.

10 Graue, E. D., "The Rights of Surviving Spouses under Private International Law", *The American Journal of Comparative Law*, osa 15, 1966–1967, s. 164–165.

57. Esimerkiksi perimykseen sovellettavassa laissa voidaan huolehtia puolison omaisuuteen liittyvistä eduista käyttäen puolisoiden varallisuussuhteita koskevia säännöksiä ja aviovarallisuussuhteisiin sovellettavassa laissa voidaan käyttää tätä varten perintöoikeuden välineitä.

58. On otettava lukuun myös vastakkainen tilanne, jossa eri ratkaisujen päällekkäisyys saattaa johtaa eloonjääneen puolison suhteettomaan suosimiseen. Tällainen tapaus on kyseessä silloin, kun perimykseen sovellettavana lakina sovelletaan lakia, joka erityisesti suojaa eloonjäänyttä puolisoa käyttäen perintöoikeuden mekanismeja, ja aviovarallisuussuhteisiin sovellettavana lakina on laki, joka takaa tälle puolisolle erityisiä etuja aviovarallisuussuhteiden lakkaamista koskevassa osituksessa.

2) Luonnehdinta

59. Haittoja, jotka johtuvat eri oikeusjärjestelmistä peräisin olevien säännösten samanaikaisesta soveltamisesta, voidaan rajoittaa säännösten luonnehdintaa koskevilla toimenpiteillä (”qualification”, ”Qualifikation”, ”characterisation”). Tässä yhteydessä kyse on niiden käsitteiden tulkinnasta, joita on käytetty lainvalintasääntöjen laadinnassa niiden soveltamisedellytysten määrittämiseksi.

60. Koska lainvalintasäännöt muodostavat tietyn järjestelmän, on luonnehdinta suoritettava niin, että eri lainvalintasääntöjen soveltamisalat eivät olisi päällekkäisiä.

61. Luonnehdinnan avulla ei aina kuitenkaan voida saada tyydyttäviä tuloksia. Erityisesti tällä tavoin on vaikea käsitellä ongelmia, jotka liittyvät perimykseen ja aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain säännösten väliseen rajanvetoon. [11]

3) Mukauttaminen kansainvälisessä yksityisoikeudessa

62. Luonnehdinnan puutteellisuuksia voidaan kuitenkin lieventää toisen kansainvälisen yksityisoikeuden yleisen järjestelmän, nimittäin niin sanotun mukauttamisen (”adaptation”, ”Anpassung”) avulla. Mukauttamisen tarkoituksena on poistaa yhteensovittamisen puuttuminen niiden eri oikeusjärjestyksiin perustuvien aineellisoikeudellisten säännösten väliltä, jotka sovellettavana lakina ovat perusteena toisiinsa liittyvien kysymysten arvioinnille.

63. Vaikka mukauttamisen päämäärä tuntuu olevan selkeästi määritelty, on vaikea muodostaa mitään keskitettyjä suosituksia siitä, miten kyseinen mukauttaminen tulisi toteuttaa. Joka tapauksessa mukauttamista koskevat toimenpiteet voidaan suorittaa lainvalintasääntöjen tasolla, määrittämällä niiden soveltamisala uudelleen siten, että vältetään ristiriitaisuuksia ja ratkaistaan asia vain yhden sovellettavan lain nojalla, [12] tai aineellisen oikeuden säännösten tasolla, muokkaamalla säännöksiä, jotka ovat keskenään ristiriitaisia. Äärimmillään tämä johtaa kahden oikeusjärjestelmän omintakeiseen synteesin syntymiseen. [13]

11 Ks. Kohler, C., ”L’autonomie de la volonté en droit international privé”, *Recueil des cours de l’Académie de la Haye*, osa 359, 2013, s. 443.

12 Esim. silloin, jos aviovarallisuussuhteisiin sovellettava laki suojaa eloonjäänyttä puolisoa perintöoikeuden säännösten avulla ja perintöasioihin sovellettava laki käyttää tätä varten aviovarallisuussuhteita koskevia säännöksiä, on – tiettyjen asiantuntijoiden mielestä – sovellettava aviovarallisuussuhteiden osituksen liittyviin kysymyksiin lakia, joka koskee perimyskysymyksiä. Näin ennen asetuksen N:o 650/2012 soveltamisen aloittamisajankohtaa, Bucher, A., ”La dimension sociale du droit international privé. Cours général”, *Recueil des cours de l’Académie de la Haye*, osa 341, 2010, s. 243.

13 Ennen asetuksen N:o 650/2012 soveltamisen aloittamisajankohtaa toisinaan todettiin, että silloin, kun aviovarallisuussuhteisiin sovellettava laki on Saksan laki ja toisessa laissa säädetään perintöasioista, BGB:n 1371 §:n 1 momenttia ei voida soveltaa. Tällöin on sovellettava BGB:n 1371 §:n 2 momenttia ja suoritettava varallisuusaseman muutoksen matemaattinen hyvittäminen voimassa olevien periaatteiden mukaisesti avioeron yhteydessä. Droz, G. A. L., ”Les régimes matrimoniaux en droit international privé comparé”, *Recueil des cours de l’Académie de la Haye*, osa 143, 1974, s. 98; Coester, M., ”International Aspects of German Estate Law”, *Loyola of Los Angeles International and Comparative Law Review*, osa 53, 1981, s. 66). Tämän näkemyksen mukaan periaatteessa BGB:n 1371 §:n 2 momentin mukaista sanamuotoa ”eloonjäänyt puoliso ei ole perillinen” on tulkittava siten, että ”eloonjäänyt puoliso ei ole perillinen Saksan oikeuden perusteella”. Graue, E. D., teoksessa: *Comparative law of matrimonial property: a Symposium at the International Faculty of Comparative Law at Luxembourg on the laws of Belgium, England, France, Germany, Italy and the Netherlands*, toim. Kiralfy, A. Leiden, A.W. Sijthoff, 1972, s. 144.

64. Mukauttamistoimenpiteiden tarkastelulla ei tosin ole ratkaisevaa merkitystä ennakkoratkaisukysymyksiin vastaamisen kannalta. Nyt käsiteltävässä asiassa ei voi olla kyse perimykseen sovellettavan lain ja aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain välisen yhteensovittamisen puuttumisesta. Näissä molemmissa tapauksissa on sovellettava Saksan oikeutta.

65. Esittämäni huomautukset ovat kuitenkin sikäli olennaisia, että niillä voi olla suuri merkitys tilanteissa, joissa asian kohde on eri kuin kansallisessa tuomioistuimessa nyt vireillä olevassa asiassa. Katson, että vastatessaan ennakkoratkaisukysymyksiin unionin tuomioistuimen tulisi olla tietoinen seurauksista, jotka käsiteltävässä asiassa annettavalla ratkaisulla on. Unionin tuomioistuimen tuomiolla on epäilemättä nimittäin merkittävä vaikutus siihen, miten kansalliset tuomioistuimet soveltavat asetusta N:o 650/2012 muissa asiayhteyksissä.

66. Totean samalla, että riippumatta siitä, millaisen BGB:n 1371 §:n 1 momenttia koskevan luonnehdinnan unionin tuomioistuin omaksuu, se ei poista kokonaan tarvetta toteuttaa mukauttamistoimenpiteitä. Riippumatta siitä, katsotaanko BGB:n 1371 §:n 1 momentin liittyvän perimykseen sovellettavaan lakiin vaiko aviovarallisuussuhteisiin sovellettavaan lakiin, saattaa joissakin tapauksissa osoittautua, että se johtaa elonjääneen puolison suhteettomaan suosimiseen tai suhteettomaan vahingoittamiseen. Silloin voi olla tarpeen suorittaa mukauttaminen, jonka toteuttamistapa riippuu tietenkin konkreettisesta tilanteesta.

67. Esitettyäni BGB:n 1371 §:n 1 momenttia koskevat alustavat huomiot ja luonnehdintaa koskevat kansainvälisen yksityisoikeuden yleiset kysymykset voin seuraavaksi tarkastella ensimmäistä ennakkoratkaisukysymystä.

2. Perimykseen sovellettavan lain ja aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain välinen rajanveto BGB:n 1371 §:n 1 momentin yhteydessä

a) Asetuksen N:o 650/2012 ja asetuksen 2016/1103 soveltamisalojen rajaaminen

68. Asetuksen N:o 650/2012 soveltamisala määritetään positiivisoikeudellisesti sen 1 artiklan 1 kohdassa. Tämän säännöksen mukaan asetus koskee ”perimystä”. Asetuksen N:o 650/2012 3 artiklan 1 kohdassa taas säädetään, että käsitteellä perimys tarkoitetaan jäämistöseuraantoa, joka kattaa kaikenlaisen omaisuuden, oikeuksien ja velvollisuuksien siirtymisen kuolemantapauksen johdosta.

69. Asetuksen N:o 650/2012 soveltamisala puolestaan määritetään negatiivisessa mielessä sen 1 artiklan 2 kohdassa. Asetuksen N:o 650/2012 1 artiklan 2 kohdan d alakohdassa säädetään, että tämän asetuksen soveltamisalaan eivät kuulu ”kysymykset, jotka liittyvät aviovarallisuussuhteisiin ja sellaisiin suhteisiin liittyviin varallisuussuhteisiin, joilla niihin sovellettavan lain mukaan katsotaan olevan avioliittoon verrattavia vaikutuksia”.

70. Asetuksessa N:o 650/2012 ei kuitenkaan ole käsitteen ”kysymyksien, jotka liittyvät aviovarallisuussuhteisiin” tulkintaa koskevia yksityiskohtaisia ohjeita.

71. Unionin lainsäätäjä ei kuitenkaan SEUT 81 artiklan nojalla antanut ainoastaan asetusta N:o 650/2012. Huomattuaan aviovarallisuussuhteisiin sovellettavaa lakia koskevien yhdenmukaisten lainvalintasääntöjen puuttumisen unionin lainsäätäjä antoi SEUT 81 artiklan 3 kohdan perusteella myös tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta tuomioistuimen toimivallan, sovellettavan lain sekä päätösten tunnustamisen ja täytäntöönpanon alalla aviovarallisuussuhteita koskevissa asioissa 24.6.2016

annetun neuvoston asetuksen (EU) 2016/1103.[14] Asetusta 2016/1103 tullaan soveltamaan lähtökohtaisesti 29.1.2019 lähtien (tämän asetuksen 70 artiklan 2 kohdan toinen virke).

72. Asetuksen N:o 650/2012 ja asetuksen 2016/1103 pitäisi olla luonteeltaan toisiaan täydentäviä eivätkä niiden soveltamisalat saisi olla päällekkäisiä. Asetuksen 2016/1103 soveltamisalaan kuuluvat asiat eivät siten kuulu asetuksen N:o 650/2012 soveltamisalaan siltä osin kuin ne koskevat aviovarallisuussuhteita. Perimykseen liittyvät kysymykset eivät puolestaan kuulu asetuksen 2016/1103 soveltamisalaan.[15]

73. Asetuksen N:o 650/2012 soveltamisala ei voi tältä osin muuttua sen mukaan, soveltavatko sitä asetusta 2016/1103 koskevaan tiiviimpään yhteistyöhön osallistuvien jäsenvaltioiden oikeusviranomaiset. Myöskään sillä ei ole merkitystä, että asetusta 2016/1103 ei sovelleta vielä. Asetuksen N:o 650/2012 soveltamisala ei näet muutu silloin, kun asetusta 2016/1103 aletaan soveltaa.

74. Asetuksen 2016/1103 soveltamisala määritellään sen 1 artiklan 1 kohdassa, jonka mukaan tätä asetusta sovelletaan ”aviovarallisuussuhteisiin”. Asetuksen 2016/1103 johdanto-osan 18 perustelukappaleessa todetaan, että tämän asetuksen soveltamisala olisi ulotettava kaikkiin aviovarallisuussuhteita koskeviin yksityisoikeudellisiin näkökohtiin, jotka muun muassa ”kattavat – – aviovarallisuussuhteiden purkautumisen erityisesti – – toisen puolison kuoltua”.

75. Asetuksen 2016/1103 soveltamisalan ulkopuolelle jätetään kuitenkin sen 1 artiklan 2 kohdan d alakohdan mukaan ”perimys kuolleen puolison jälkeen”. Tämän vahvistaa asetuksen 2016/1103 johdanto-osan 22 perustelukappale, jonka mukaan kuolleen puolison perimystä koskevat kysymykset, joista säädetään asetuksessa N:o 650/2012, olisi jätettävä tämän asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

76. Muita ohjeita molempien asetusten soveltamisaloista sisältävät säännökset, jotka koskevat näihin asetuksiin sisältyvien lainvalintasääntöjen mukaan määritettävän sovellettavan lain soveltamisalaa. Asetuksen 2016/1103 27 artiklan e alakohdassa säädetään, että sen lain säännösten mukaisesti, jota sovelletaan aviovarallisuussuhteisiin, määräytyvät muun muassa seuraavat seikat: ”aviovarallisuussuhteiden purkaminen ja omaisuuden ositus, jako tai myynti”. Asetuksen n:o 650/2012 23 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan taas ”edunsaajien, heidän perintöosuuksiensa ja perittävän heille mahdollisesti asettamien velvoitteiden määrittäminen sekä muiden perintöoikeuksien, mukaan lukien eloonjääneen puolison tai kumppanin perintöoikeuksien, määrittäminen” kuuluvat tämän asetuksen lainvalintasääntöjen mukaisesti määräytyvän lain soveltamisalaan.

77. Katson siten, että asetusta 2016/1103 voidaan soveltaa kysymyksiin, jotka liittyvät muun muassa sen määrittämiseen, millaisia omistusoikeuksia jäämistö koskee, mutta ei eloonjääneen puolison oikeuksien arviointiin sen suhteen, mikä jo kuuluu jäämistöön. Esimerkiksi jos puolisoilla on ollut omaisuuden yhteisyyteen perustuva aviovarallisuusjärjestelmä, asetuksen 2016/1103 säännöksillä määritetyn sovellettavan lain perusteella on määritettävä, onko avioliiton aikana hankittu irtain omaisuus yhteistä omaisuutta ja kummalle puolisolle se tulee tämän varallisuusjärjestelmän lakattua.

14 EUVL 2016, L 183, s. 1.

15 Tässä hengessä tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 (EUVL 2003, L 338, s. 1.) ja asetuksen N:o 650/2012 soveltamisalojen rajaamisen asiayhteydessä ks. julkisasiamies J. Kokottin ratkaisuehdotus Matoušková (C-404/14, EU:C:2015:428, 31 kohta). Vastaavan näkemyksen unionin tuomioistuin omaksui tässä asiassa annetussa tuomiossa todeten, että oikeuskäytännössä pyritään välttämään kaikki päällekkäisyydet kyseisten oikeussääntöjen välillä ja kaikenlaiset oikeudelliset tyhjiöt. Ks. tuomio 6.10.2015, Matoušková (C-404/14, EU:C:2015:653, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

78. BGB:n 1371 §:n 1 momentin säännös ei koske omaisuuden ositusta puolisoiden kesken, vaan kysymyksiä eloonjääneen puolison oikeuksista jäämistöomaisuuteen jo kuuluvaan omaisuuteen. Tämä voisi siis puhua sitä vastaan, että BGB:n 1371 §:n 1 momentin kaltainen säännös, joka sääntelee asetuksen 2016/1103 1 artiklan 2 kohdan d alakohdassa ja tämän asetuksen johdanto-osan 22 perustelukappaleessa tarkoitettuun ”kuolleen puolison perimykseen” liittyviä kysymyksiä, olisi aviovarallisuussuhteisiin sovellettavaan lakiin kuuluva säännös.

79. Edellä esitetty tarkastelu voi olla viite siitä, että eloonjääneelle puolisolle BGB:n 1371 §:n 1 momentin perusteella kuuluvaa osuutta ei tule käsitellä asetuksen 2016/1103 soveltamisalaan vaan asetuksen N:o 650/2012 soveltamisalaan kuuluvana kysymyksenä.

b) Eloonjääneelle puolisolle BGB:n 1371 §:n 1 momentin perusteella kuuluvan osuuden luonnehdinta tämän säännöksen tarkoituksen perusteella

1) Alustavat huomiot

80. Saksan ja Belgian hallitukset sekä komissio toteavat kirjallisissa huomautuksissaan, että vastattaessa ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on tutkittava BGB:n 1371 §:n 1 momenttia ja määritettävä, mikä on tämän säännöksen tarkoitus. Tämän perusteella on seuraavaksi ratkaistava, onko kyseessä aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain säännös vai perintöasioihin sovellettavan lain säännös. Tällaisen lähestymistavan omaksumista puoltaa myös Puolan hallitus, vaikka se esittää tältä osin erilaisen loppupäätelmän.

81. Yhdyn näkemykseen, jonka mukaan kyseistä säännöstä ei voida tulkita erillään tehtävästä, joka tällä säännöksellä on. Oikeuskirjallisuudessa todetaan, että säännös, jonka tarkoituksena on vainajan jäämistön jakaminen, kuuluu perimykseen sovellettavan lain soveltamisalaan. Jos sen sijaan on kyse eloonjääneen puolison oikeuksia koskevista säännöksistä, jotka perustuvat hänen osuuteensa omaisuuden kartuttamisessa, on sovellettava aviovarallisuussuhteisiin sovellettavaa lakia.[16]

82. Vaikuttaa siltä, että nyt käsiteltävässä asiassa tarkasteltu lainvalintaa koskeva kysymys edellyttää, että tarkastellaan lähemmin unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, joka koskee yhteistyötä yksityisoikeuden alalla koskevia säännöksiä. Unionin tuomioistuin on viitannut siinä myös eri oikeussäännösten tehtäviin, muun muassa tiettyjen toimivaltasääntöjen soveltamisalan määrittämiseksi.

2) Käsitteen ”aviovarallisuussuhteet” tulkinta toimivaltasäännösten valossa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä

83. Unionin tuomioistuin on kiinnittänyt oikeuskäytännössään paljon huomiota Brysselin yleissopimuksen 1 artiklan toisen kappaleen 1 kohdan tulkintaan,[17] jossa suljetaan yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle ”aviovarallisuussuhteita” (”les régimes matrimoniaux”) koskevat asiat.

84. Tuomiossa de Cavel[18] unionin tuomioistuin totesi, että Brysselin yleissopimuksen 1 artiklan toisen kappaleen 1 kohdassa tarkoitettu ”aviovarallisuussuhteita” koskeva poikkeus kattaa paitsi omaisuusjärjestelyt, jotka on kansallisessa lainsäädännössä säädetty koskemaan avioliittoa, myös ”kaikki varallisuussuhteet, jotka johtuvat välittömästi aviosuhteesta tai sen purkamisesta”. Unionin tuomioistuin ei tarkastellut kuitenkaan vaihtoehtoa, jossa aviovarallisuussuhteiden päättymisen syy oli puolison kuolema. Kyseisessä asiassa ennakkoratkaisupyyntö koski avioeromenettelyä.

16 Solomon, D., ”The boundaries of the law applicable to succession”, *Anali Pravnog Fakulteta Univerziteta u Zenici*, nro 18, 2016, s. 200.

17 Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehty yleissopimus (EYVL 1972, L 299, s. 32; jäljempänä Brysselin yleissopimus).

18 Tuomio 27.3.1979 (143/78, EU:C:1979:83, 7 kohta).

85. Unionin tuomioistuin viittasi tässä tuomiossa ilmaistuun näkemykseen uudelleen tuomiossa W.[19] Pääasian oikeudenkäynti koski puolison tekemää hakemusta, jossa hän vaati palautettavaksi toisen puolison hallussa olevan kodisiiliasiakirjan, jolla pyrittiin osoittamaan, että hän hallinnoi virheellisesti toisen puolison omaisuutta. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyysi unionin tuomioistuinta muun muassa tulkitsemaan Brysselin yleissopimuksen 1 artiklan toisen kappaleen 1 kohtaa siltä osin kuin tämä säännös koskee ”testamenttien ja perimyksen” (ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys) ja ”aviovarallisuussuhteiden” (toinen ennakkoratkaisukysymys) sulkemista yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Unionin tuomioistuin tarkasteli ensiksi toista ennakkoratkaisukysymystä ja totesi, että omaisuuden hallinnointia koskeva kysymys ei kuulu kyseisen Brysselin yleissopimuksen aineelliseen soveltamisalaan, koska se on tuomiossa de Cavel[20] tarkoitettuihin ”suoraan avioliittoon perustuviin varallisuussuhteisiin”[21] läheisesti liittyvä kysymys.[22]

86. Tuomiossa van den Boogaard[23] unionin tuomioistuin käsitteli vuorostaan sitä, kuuluuko täytäntöönpantavaksi määrätty avioerotuomio, jossa määrätään maksettavaksi kertakorvaus ja siirtämään omistusoikeus tiettyyn varallisuuteen puolisolta toiselle, Brysselin yleissopimuksen soveltamisalaan, vai jääkö se sen soveltamisalan ulkopuolelle ”aviovarallisuussuhteita” koskevan poikkeuksen vuoksi (Brysselin yleissopimuksen 1 artiklan toisen kappaleen 1 kohta).[24] Unionin tuomioistuin totesi, että tuomio, jossa määrätään toiselle puolisolle maksettavaksi kertakorvaus, koskee elatusapua, kun tämä suoritus on tarkoitettu kattamaan avustamisen tarpeessa olevan puolison elinkustannuksia tai kun kummankin puolison tarpeet ja maksukyky on otettu huomioon määritettäessä suorituksen suuruutta. Jos suorituksella halutaan ainoastaan jakaa omaisuus puolisoiden kesken (”la répartition des biens entre les époux”), päätös liittyy aviovarallisuussuhteeseen.[25]

3) Viittaaminen Brysselin yleissopimusta koskevaan oikeuskäytäntöön asetuksen N:o 650/2012 säännösten tulkintaa varten

87. En näe perusteita, jotka puoltaisivat sitä, että käsitteitä ”aviovarallisuussuhteet” ja ”kysymykset jotka liittyvät aviovarallisuussuhteisiin” tulkittaisiin eri tavoin unionin lainvalintasääntöjen, mukaan lukien asetus N:o 650/2012, ja unionin oikeuden toimivaltasäännösten perusteella.

88. Brysselin yleissopimusta seurasi asetus N:o 1215/2012. Tämän asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa säädetään, että sitä ei sovelleta ”aviovarallisuussuhteisiin”. Määräyksessä Iliev[26] unionin tuomioistuin totesi, että asetuksen N:o 1215/2012 1 artiklan 2 kohdan a alakohta on yhteneväinen Brysselin yleissopimuksen 1 artiklan toisen kappaleen 1 kohdan kanssa. Tässä määräyksessä unionin tuomioistuin vahvisti myös aviovarallisuussuhteiden käsitteen tulkintaa koskevan oikeuskäytännön ajanmukaisuuden asetuksen N:o 1215/2012 pohjalta.[27] Myös oikeuskirjallisuudessa vaaditaan, että asetuksessa N:o 1215/2012 esiintyviä käsitteitä tulisi tulkita unionin tuomioistuimen Brysselin yleissopimusta koskevien tuomioiden näkökulmasta.[28]

19 Tuomio 31.3.1982 (25/81, EU:C:1982:116, 6 kohta).

20 Tuomio 27.3.1979 (143/78, EU:C:1979:83).

21 Tuomio 31.3.1982, W. (25/81, EU:C:1982:116, 7 kohta).

22 Tuomio 31.3.1982, W. (25/81, EU:C:1982:116, 9 kohta).

23 Tuomio 27.2.1997 (C-220/95, EU:C:1997:91).

24 On todettava, että Brysselin yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle ei ole suljettu ”elatusvelvoitteita, jotka johtuvat perhe-, sukulaisuus-, avio- tai lankoussuhteesta” kuten on tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 (EUVL 2012, L 351, s. 1) 1 artiklan 2 kohdan e alakohdan perusteella. Tämän johdosta tuomiota koskeneen asian luonnehdinta elatusvelvoitteiden soveltamisalaan kuuluvana asiana mahdollistaisi Brysselin yleissopimuksen soveltamisen. Nykyisin tällainen asia kuuluisi toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa 18.12.2008 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009 (EUVL 2009, L 7, s. 1) soveltamisalaan.

25 Tuomio 27.2.1997, van den Boogaard (C-220/95, EU:C:1997:91, 22 kohta).

26 Määräys 14.6.2017, Iliev (C-67/17, EU:C:2017:459, 24 kohta).

27 Määräys 14.6.2017, Iliev (C-67/17, EU:C:2017:459, 25–30 kohta).

28 Rogerson, P., teoksessa Magnus, U. ja Mankowski, P., *Brussels Ibis Regulation*, Köln, Otto Schmidt, 2016, s. 71.

89. Asetuksen N:o 650/2012, asetuksen 2016/1103 ja asetuksen N:o 1215/2012 soveltamisalojen pitäisi täydentää toisiaan. Katson siten, että ”kysymysten, jotka liittyvät aviovarallisuussuhteisiin” sulkemista asetuksen N:o 650/2012 1 artiklan 2 kohdan d alakohdan soveltamisalan ulkopuolelle on tulkittava sen unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön, joka koskee ”aviovarallisuussuhteiden” sulkemista Brysselin yleissopimuksen soveltamisalan (tämän yleissopimuksen 1 artiklan toisen kappaleen 1 kohta) ulkopuolelle, mukaisesti.

90. Olen tältä osin tietoinen siitä, että käsiteltävää ennakkoratkaisupyyntöä koskevien toimivaltasäännösten ja lainvalintasääntöjen tarkoitus ei ole sama. Asetus N:o 650/2012 ei sisällä kuitenkaan ainoastaan lainvalintasääntöjä, vaan myös toimivaltasäännökset. Asetuksen N:o 650/2012 aineellinen soveltamisala, joka on määritetty sen 1 artiklassa, koskee molempia säännöstyyppejä. Ei ole syytä tulkita eri tavalla yleisiä käsitteitä, joiden avulla määritetään asetusten aineellinen soveltamisala riippuen siitä, onko kyse lainvalintasäännöksistä vai toimivaltasäännöksistä, elleivät merkitykselliset seikat puolla sitä.

4) Johtopäätökset unionin tuomioistuimen toimivaltasäännöksiä koskevasta oikeuskäytännöstä

91. Edellä 90 kohdassa esitettyjen toteamusten valossa tämän ratkaisuehdotuksen 84–86 kohdassa tarkasteltu toimivaltasäännöksiä koskeva oikeuskäytäntö johtaa päätelmään siitä, että ”aviovarallisuussuhteiden” sulkeminen oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeuden alalla koskevien unionin säädösten soveltamisalan ulkopuolelle koskee ennen kaikkea kaikkia varallisuussuhteita, jotka perustuvat suoraan avioliittoon tai sen purkautumiseen, mukaan lukien kysymys tietyn omaisuuden lukemisesta jäämistöomaisuuteen tai puolisoiden kesken jaettavaan omaisuuteen.

92. Ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastaaminen edellyttää sen ratkaisemista, onko BGB:n 1371 §:n 1 momentti unionin oikeuden asiayhteydessä luonnehdittava perimykseen sovellettavaksi vai aviovarallisuussuhteisiin sovellettavaksi. Tätä säännöstä on siten tulkittava unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä tehtävien johtopäätösten valossa tämän säännöksen tarkoituksen määrittämiseksi ja sillä perusteella poistettava ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen epäilykset.

93. BGB:n 1371 §:n 1 momentin kaltaista säännöstä on sovellettava ainoastaan puolison kuoleman yhteydessä. Puolison kuoltua voidaan edelleen tosin puhua omaisuuden jaosta jäämistöomaisuuteen ja eloonjääneen puolison omaisuuteen. Tämän ratkaisuehdotuksen 48 kohdassa esitettyjen huomautusten perusteella BGB:n 1371 §:n 1 momentin pääasiallinen tarkoitus ei tunnu kuitenkaan olevan omaisuuden jako tai aviovarallisuussuhteita koskeva ositus. Sen tarkoitus on pikemminkin määrittää eloonjääneen puolison asema suhteessa muihin perillisiin. Siinä nimittäin määritetään eloonjääneen puolison perintöosuuden suuruus.

94. Se, ettei eloonjääneen puolison BGB:n 1371 §:n 1 momenttiin perustuvan perintöosuuden ja suoraan avioliittoon perustuvien suhteiden välillä ole liityntää, tulee vieläkin selkeämmäksi, kun otetaan huomioon, että tätä säännöstä sovelletaan riippumatta siitä, onko olemassa mitään edellytyksiä mihinkään omaisuuden jakoon niiden periaatteiden valossa, joihin omaisuuden erillisyyteen ja omaisuuden tuoton hyvittämiseen perustuva järjestelmä perustuu.[29]

29 Esim. perittävän omaisuus oli aviovarallisuussuhteiden syntyhetkellä arvoltaan 100 000 rahayksikköä eikä se karttunut tämän järjestelmän aikana. Eloonjäänyt puoliso kartutti taasen tämän järjestelmän aikana 50 000 rahayksikön määrän. Jos tällaisessa tilanteessa suoritettaisiin matemaattinen hyvittäminen, eloonjäänyt puoliso ei voisi vaatia varallisuusaseman muutoksen hyvittämistä. Avioeron yhteydessä olisi aivan päinvastoin. Eloonjäänyt puoliso olisi velvollinen maksamaan toiselle puolisolle 25 000 rahayksikköä. BGB:n 1371 §:n 1 kohdan soveltaminen taasen johtaa tilanteeseen, jossa eloonjääneelle puolisolle tulee 25 000 rahayksikön määrä – neljännesosana jäämistöstä.

95. Lisäksi kuten ratkaisuehdotuksen 53 kohdasta käy ilmi, tuleva perittävä voi yksipuolisesti välttää tämän säännöksen soveltamisen käyttämällä perintöoikeuden välineitä. Tällainen on perintöoikeuksien tosiasiallinen luonne. Perintöoikeudelle on nimittäin luonteenomaista se, että perittävälle myönnetään suhteellisen laaja vapaus määrätä jäämistöomaisuudesta, kun taas lähtökohtaisesti molempien puolisoiden tulisi tehdä suoraan aviovarallisuussuhteisiin perustuvia suhteita koskevat päätökset.

96. Katson siten, että BGB:n 1371 §:n 1 momentin kaltaisen säännöksen pääasiallinen tavoite puoltaa sen pitämistä perimykseen sovellettavan lain, ei siis aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain alaan kuuluvana säännöksenä.

c) Eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöön ottamisesta annettujen säännösten tehokkuus

97. Käsitteet, joita unionin lainsäätäjä käytti määrittääkseen asetuksen N:o 650/2012 soveltamisalan, ovat, kuten jo totesin tämän ratkaisuehdotuksen 32 kohdassa, luonteeltaan itsenäisiä. Näiden käsitteiden tulkinnassa olisi tältä osin huomioitava asetuksen N:o 650/2012 tavoitteet, joiden – ratkaisuehdotuksen 27 kohdassa esitettyjen huomautusten mukaisesti – on tarkoitus poistaa vapaan liikkuvuuden esteitä sisämarkkinoilla ja varmistaa perillisten oikeuksien takaaminen jäsenvaltioissa tehokkaasti.[30] Tätä varten asetuksella N:o 650/2012 otetaan käyttöön, sen johdanto-osan 8 perustelukappaleen mukaisesti, yhtenäinen todistus – eurooppalainen perintötodistus. Sen on tarkoitus mahdollistaa, minkä vahvistaa tämän asetuksen johdanto-osan 67 perustelukappale, rajat ylittäviä vaikutuksia omaavien perintöasioiden nopea, sujuva ja tehokas sääntely.

98. Eurooppalaisen perintötodistuksen vaikutuksista säädetään asetuksen N:o 650/2012 69 artiklassa. Sillä on legitiimi tehtävä ja se on pätevä kaikissa jäsenvaltioissa ilman eri menettelyä (asetuksen N:o 650/2012 69 artiklan 1 kohta). Seikkojen, jotka on ”vahvistettu todenmukaisesti perimykseen sovellettavan lain tai muun tiettyihin seikkoihin sovellettavan lain mukaisesti” eurooppalaisessa perintötodistuksessa, on oletettava olevan todenmukaisia (asetuksen N:o 650/2012 69 artiklan 2 kohta).

99. Asetuksen N:o 650/2012 johdanto-osan 71 perustelukappaleen toisessa virkkeessä todetaan, että todistus on ennen kaikkea todistusvoimainen ja sitä koskee olettama siitä, että se osoittaa todenmukaisesti perimykseen sovellettavan lain tai muun tiettyihin seikkoihin sovellettavan lain mukaisesti vahvistetut seikat, kuten kuolemanvaraismääräysten aineellinen pätevyys. Kuitenkin – asetuksen N:o 650/2012 johdanto-osan 71 perustelukappaleen kolmannen virkkeen mukaan – todistuksen todistusvoimaa ei olisi laajennettava koskemaan seikkoja, jotka eivät kuulu tämän asetuksen soveltamisalaan, kuten isyyden vahvistamiseen liittyviä kysymyksiä tai sitä, onko tietty omaisuus kuulunut perittävälle.

100. Todistuksen todistusvoima koskee siten ainoastaan niitä seikkoja, jotka on vahvistettu asetukseen N:o 650/2012 sisältyvillä yhdenmukaistetuilla lainvalintasäännöillä määritetyn sovellettavan lain perusteella.[31] Ne ovat siten seikkoja, jotka kuuluvat sen lain soveltamisalaan, joka on määritelty sovellettavaksi asetuksen N:o 650/2012 (perimykseen sovellettava laki) 23 artiklan perusteella ja asetuksen N:o 650/2012 24–28 artiklan perusteella. Viimeksi mainitut säännökset koskevat muiden kuolemanvaraismääräysten kuin perintösopimusten sallittavuutta ja aineellista pätevyyttä (24 artikla),

30 Unionin tuomioistuin ilmaisi tätä henkeä noudattavan kannan tuomiossa 12.10.2017, Kubicka (C-218/16, EU:C:2017:755, 56 kohta) todetessaan, että tuomiossa esitetty asetuksen N:o 650/2012 säännösten tulkinta vastaa niiden tavoitetta, joka on sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan edistäminen poistamalla vapaata liikkuvuutta haittaavat esteet niiden henkilöiden osalta, joille aiheutuu vaikeuksia, kun he valvovat oikeuksiaan perintöasiassa, jolla on rajat ylittäviä oikeusvaikutuksia.

31 Wautelet, P., ”Article 69 – Effets du certificat”, teoksessa Bonomi, A. ja Wautelet, P., *Le droit européen des successions. Commentaire du règlement (UE) No 650/2012, 4.7.2012*, Bryssel, Bruylant, 2016, s. 880. Asetusta N:o 650/2012 koskevasta ehdotuksesta ks. myös Basedow, J., Dutta, A. ja Bauer, C. ym., ”Max Planck Institute for Comparative and International Private Law, Comments on the European Commission’s Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession”, *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, nide 74, 2010, 323 kohta.

yhden henkilön perimystä koskevan perintösopimuksen sallittavuutta, aineellista pätevyyttä ja sopimuspuolia sitovia vaikutuksia (25 artikla), kuolemanvaraismääräysten muodollista pätevyyttä (27 artikla) ja vastaanottamista tai luopumista koskevan ilmoituksen muodollista pätevyyttä (28 artikla).

101. Tämän perusteella katson, että ainoastaan olosuhteet, jotka on vahvistettu perimykseen sovellettavan lain perusteella (23 artikla) ja vahvistettu muihin kysymyksiin sovellettavan lain perusteella, jotka on määritetty asetuksen N:o 650/2012 yhdenmukaistettujen lainvalintasääntöjen perusteella (24–28 artikla), kuuluvat asetuksen N:o 650/2012 69 artiklan 2 kohdasta johtuvien oikeusvaikutusten piiriin. Nämä oikeusvaikutukset eivät kuitenkaan koske seikkoja, jotka on vahvistettu kansallisten lainvalintasääntöjen ja unionin lainvalintasääntöjen perusteella asetuksen N:o 650/2012 ulkopuolella.

102. Jos omaksutaan eloonjääneelle puolisolle BGB:n 1371 §:n 1 momentin perusteella kuuluvan osuuden perintöoikeudellinen luonnehdinta, tätä osuutta koskevat tiedot voidaan ilmoittaa eurooppalaisessa perintötodistuksessa kaikkine asetuksen N:o 650/2012 69 artiklan 2 kohdassa mainittuine vaikutuksineen. Jos tätä säännöstä sen sijaan pidetään kysymyksenä, joka kuuluu aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain alaan, ei eloonjääneen puolison perintöosuutta koskevaa tietoa koske todenmukaisuusolettama.

103. Tämä on jälleen peruste, joka puoltaa BGB:n 1371 §:n 1 momentin perintöoikeudellisen luonnehdinnan omaksumista. Näin varmistetaan eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöön ottamisesta annettujen asetuksen N:o 650/2012 säännösten tehokkuus.

d) Ensimmäistä ennakkoratkaisukysymystä koskevat johtopäätökset

104. Edellä esitettyjen seikkojen nojalla katson, että BGB:n 1371 §:n 1 momenttia ei tule pitää säännöksenä, joka koskee kysymyksiä, jotka liittyvät aviovarallisuussuhteisiin, joten se ei tämän asetuksen 1 artiklan 2 kohdan d alakohdan perusteella kuulu asetuksen N:o 650/2012 soveltamisalaan.

105. Ensinnäkin tämä säännös ei ratkaise, mitä kuuluu kuolleen puolison jäämistöön. Se koskee eloonjääneen puolison oikeuksia suhteessa siihen, mikä kiistattomasti on jäämistöomaisuutta. BGB:n 1371 §:n 1 momentti koskee siten kysymystä, joka liittyy asetuksen 2016/1103 1 artiklan 2 kohdan d alakohdassa tarkoitettuun ”perimykseen kuolleen puolison jälkeen”, mikä suljetaan tämän asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle ja mihin sovelletaan asetuksen N:o 650/2012 mukaisia lainvalintasääntöjä.

106. Toiseksi tätä säännöstä sovelletaan ainoastaan toisen puolison kuollessa ja riippumatta siitä, onko olemassa mitään perusteita mihinkään omaisuuden jakoon niiden periaatteiden valossa, joihin omaisuuden erillisyyteen ja omaisuuden tuoton hyvittämiseen perustuva järjestelmä perustuu.

107. Kolmanneksi pyrkimys varmistaa eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöön ottamisesta annettujen säännösten tehokkuus tukee BGB:n 1371 §:n 1 momentin kaltaisen säännöksen perintöoikeudellisen luonnehdinnan omaksumista. Tämän säännöksen perintöoikeudellinen luonnehdinta mahdollistaa nimittäin eloonjääneelle puolisolle kuuluvaa osuutta koskevan tiedon ilmoittamisen eurooppalaisessa perintötodistuksessa asetuksen N:o 650/2012 69 artiklan 2 kohdan mukaisine vaikutuksineen kaikissa jäsenvaltioissa.

108. Edellä esitetyn päättelyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaisi ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti: asetuksen N:o 650/2012 1 artiklan 1 kohtaa, luettuna yhdessä sen 1 artiklan 2 kohdan d alakohdan kanssa, on tulkittava siten, että perimykseen sovellettavan lain alaan kuuluu sellainen säännös, joka – kuten BGB:n 1371 §:n 1 momentti –

määrittää eloonjääneen puolison perintöosuuden, silloinkin, kun sen soveltaminen riippuu erityisen aviovarallisuusjärjestelmän olemassaolosta ja puolison perintöosuus korvaa tämän aviovarallisuusjärjestelmän purkamisen, mutta samalla tämän osuuden suuruus määritetään täysin eri periaattein kuin kyseisen aviovarallisuusjärjestelmän purkamistapa puolisoiden eläessä.

C. Toinen ja kolmas ennakkoratkaisukysymys

109. Toisella ja kolmannella ennakkoratkaisukysymyksellä – jotka on esitetty sen varalta, että unionin tuomioistuin vastaisi kieltävästi ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen – ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee sitä, voidaanko eloonjääneelle puolisolle BGB:n 1371 §:n 1 momentin perusteella tuleva perintöosuus ilmoittaa eurooppalaisessa perintötodistuksessa, vaikka kyseinen säännös ei koske asetuksen N:o 650/2012 soveltamisalaan kuuluvaa kysymystä. Huomioiden ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen ehdottamani vastaus ei ole tarpeen vastata toiseen ja kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen.

110. Jos unionin tuomioistuin ei kuitenkaan yhtyisi näkemykseeni ensimmäisestä ennakkoratkaisukysymyksestä, olisi tarpeen tutkia toinen ja kolmas ennakkoratkaisukysymys. Ehdotan siis vastausta myös näihin kysymyksiin.

111. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin erottelee toisen ja kolmannen ennakkoratkaisukysymyksen puitteissa monia vaihtoehtoja pohtiessaan sitä, voidaanko BGB:n 1371 §:n 1 momentin perusteella eloonjääneelle puolisolle kuuluva osuus ilmoittaa eurooppalaisessa perintötodistuksessa, vaikka tämä kysymys ei kuulu asetuksen N:o 650/2012 soveltamisalaan. Kaikissa näistä vaihtoehdoista on kyse epäilyksistä, jotka liittyvät eurooppalaisen perintötodistuksen sisällön ja tämän asetuksen aineellisen soveltamisalan väliseen suhteeseen. Katson siten, että toinen ja kolmas ennakkoratkaisukysymys on käsiteltävä yhdessä.

1. Eurooppalaisen perintötodistuksen sisällön ja asetuksen N:o 650/2012 soveltamisalan välinen suhde

112. Kuten jo totesin, tämä pohdinta on luonteeltaan hypoteettinen ja nojaa olettamukseen, että unionin tuomioistuin ei yhdy ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen ehdottamaani vastaukseen, jonka mukaan BGB:n 1371 §:n 1 momentti ei ole asetuksen N:o 650/2012 soveltamisalaan kuuluva säännös. Tällaisessakin tapauksessa katson, että perintöosuus, joka tämän säännöksen perusteella kuuluu eloonjääneelle puolisolle, voidaan ilmoittaa eurooppalaisessa perintötodistuksessa.

113. Ensinnäkään unionin lainsäätäjä ei tunnu lähtevän siitä, että eurooppalaisessa perintötodistuksessa voidaan ilmoittaa ainoastaan tiedot, jotka koskevat asetuksen N:o 650/2012 soveltamisalaan kuuluvia olosuhteita. Tämän vahvistaa asetuksen N:o 650/2012 68 artiklan h alakohdan sanamuoto. Niiden tietojen joukossa, jotka todistus sisältää ”siltä osin kuin sen käyttötarkoitus niitä edellyttää” tässä säännöksessä mainitaan mm. ”tiedot perittävän tekemästä avioehtosopimuksesta”. On selvää, että tämä viimeksi mainittu kysymys ei kuulu asetuksen N:o 650/2012 soveltamisalaan.

114. Toiseksi sellaisen tiedon huomiotta jättäminen, joka koskee perintöasioiden kannalta merkittävää kysymystä, vaikka sillä ei pääasiallisesti ole tällaista luonnetta, tekisi eurooppalaisesta perintötodistuksesta hyvin epäkäytännöllisen välineen. Se ei nimittäin kuvastaisi eloonjääneen puolison todellista perintöosuutta. Se kyseenalaistaisi eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöön ottamisesta annettujen säännösten tehokkuuden (effet utile).

115. Kolmanneksi, eurooppalainen perintötodistus ei olisi silloin kilpailukykyinen jäsenvaltioissa vastaaviin tarkoituksiin käytettyjen sisäisten (kansallisten) asiakirjojen kanssa, jotka täysin kuvastaisivat eloonjääneen puolison perintöosuutta. Asetuksessa N:o 650/2012 ei nimittäin oteta käyttöön velvollisuutta käyttää eurooppalaista perintötodistusta. Asianomaisessa jäsenvaltiossa voimassa olevien säännösten perusteella annettavat kansalliset todistukset ovat edelleen käytössä.

116. Edellä esitetyn perusteella katson, että BGB:n 1371 §:n perusteella eloonjääneen puolison perintöosuus voidaan ilmoittaa eurooppalaisessa perintötodistuksessa.

2. Vaikutukset, joita on sellaisten tietojen ilmoittamisella eurooppalaisessa perintötodistuksessa, jotka eivät kuulu asetuksen N:o 650/2012 soveltamisalaan

117. Pelkkä mahdollisuus ilmoittaa tietty tieto eurooppalaisessa perintötodistuksessa ei tarkoita vielä, että tiedolla on kaikki ne ominaisuudet, jotka ovat asetuksen N:o 650/2012 mukaisten lainvalintasääntöjen perusteella määritetyn sovellettavan lain perusteella ilmoitetuilla tiedoilla.

118. Totesin nimittäin jo tämän ratkaisuehdotuksen 101 kohdassa, että todistuksen todistusvoima koskee ainoastaan seikkoja, jotka on vahvistettu asetukseen N:o 650/2012 sisältyvien yhdenmukaistettujen lainvalintasääntöjen perusteella osoitetun sovellettavan lain perusteella.

119. Asetus N:o 650/2012 ei itsessään kuitenkaan estä ilmoittamasta siinä seikkoja, joilla ei ole tämän asetuksen 69 artiklassa mainittuja vaikutuksia. Mielestäni tämän vahvistaa jo mainittu asetuksen N:o 650/2012 johdanto-osan 71 perustelukappale, jonka mukaan ”todistuksen todistusvoimaa ei olisi laajennettava koskemaan seikkoja, jotka eivät kuulu tämän asetuksen soveltamisalaan”.

120. Katson siten, että eurooppalainen perintötodistus voi sisältää perimykseen sovellettavan lain (23 artikla) perusteella vahvistetut tiedot, muihin kysymyksiin sovellettavan lain perusteella vahvistetut tiedot, jotka on määritetty asetuksen N:o 650/2012 yhdenmukaistettujen lainvalintasääntöjen (24–28 artikla) perusteella, ja tiedot, jotka on vahvistettu kansallisten yhdenmukaistettujen lainvalintasääntöjen (tai unionin oikeuden muihin välineisiin sisällytettyihin lainvalintasääntöjen) perusteella määritetyn sovellettavan lain perusteella. Tähän viimeiseen ryhmään tulisi lukea tieto – kun oletetaan, että se ei kuulu perimykseen sovellettavaan lakiin – joka koskee BGB:n 1371 §:n 1 momentin perusteella eloonjääneelle puolisolle kuuluvaa osuutta. Asetuksen N:o 650/2012 69 artiklan 2 kohdan vaikutukset eivät kuitenkaan saisi kohdistua näihin seikkoihin.

3. Niiden tietojen luonne, jotka koskevat BGB:n 1371 §:n 1 momentin perusteella eloonjääneelle puolisolle kuuluvaa perintöosuutta eurooppalaisessa perintötodistuksessa

121. Herää vielä kysymys, millaisia oikeusvaikutuksia on liitettävä siihen, että eurooppalaisessa perintötodistuksessa ilmoitetaan tiedot, jotka koskevat eloonjääneelle puolisolle BGB:n 1371 §:n 1 momentin perusteella kuuluvaa perintöosuutta. Komissio nimittäin totesi kirjallisissa huomautuksissaan ja istunnossa, että vaikka ei ole selvää perustetta saattaa asetuksen N:o 650/2012 69 artiklassa säädettyjä vaikutuksia koskemaan tietoja, jotka koskevat osuutta, on kuitenkin hyväksyttävä tämä lähestymistapa ja ikään kuin ulotettava tästä säännöksestä johtuvat vaikutukset tietoihin, jotka koskevat BGB:n 1371 §:n 1 momentin perusteella eloonjääneelle puolisolle kuuluvaa perintöosuutta.

122. Oikeuskirjallisuudessa todetaan, että eloonjääneelle puolisolle BGB:n 1371 §:n 1 momentin perusteella kuuluva perintöosuus – jos sen katsotaan olevan aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain soveltamisalaan kuuluva kysymys – voidaan ilmoittaa eurooppalaisen perintötodistuksen sisällössä, tiedotusluonteisena mainintana asetuksen N:o 650/2012 68 artiklan h alakohdassa tarkoitettuina ”aviovarallisuussuhteita koskevina tietoina” ja varustaa merkinnällä siitä, millä perusteella tämä seikka

on vahvistettu.[32] Toisen kannan, jota ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin myös ehdottaa toisessa ja kolmannessa ennakkoratkaisukysymyksessä, taustalla on näkemys, että BGB:n 1371 §:n 1 momentin mukainen omaisuuden tuotto tulisi ilmoittaa 68 artiklan l alakohdassa tarkoitettuna ”tietona kullekin perilliselle tulevasta perintöosasta”.[33]

123. Katson, että riippumatta siitä, kumpaa näistä säännöksistä sovelletaan varallisuuden muutosta koskevan tiedon ilmoittamiseksi eurooppalaisessa perintötodistuksessa, sen on tapahduttava nimenomaisin edellytyksin, että se on vahvistettu aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain perusteella. Sen ei nimittäin tarvitse olla laki, joka on määritetty sovellettavaksi sen jäsenvaltion voimassa olevien lainvalintasääntöjen mukaan, jonka viranomaisissa asianosainen käyttää toisessa jäsenvaltiossa annettua eurooppalaista perintötodistusta. Tämä johtuu yhdenmukaistettujen ja kaikille jäsenvaltioille yhteisten aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain osoittavien lainvalintasääntöjen puuttumisesta.

124. Sellaisen varauman ottaminen eurooppalaiseen perintötodistukseen, jossa todetaan, että eloonjääneelle puolisolle BGB:n 1371 §:n 1 momentin perusteella tuleva osuus kuuluu aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain soveltamisalaan, rajoittaa samalla mahdollisuutta vedota asetuksen N:o 650/2012 69 artiklan 3 ja 4 kohtaan sisältyviin olettamiin.

125. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, unionin tuomioistuin vastaa toiseen ja kolmanteen kysymykseen seuraavasti: asetuksen N:o 650/2012 68 artiklan l alakohtaa ja 67 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että eloonjääneen puolison perintöosuus voidaan ottaa kokonaisuudessaan ainoastaan ilmoitusluonteisesti eurooppalaiseen perintötodistukseen myös silloin, kun kyseinen osuus käsittää BGB:n 1371 §:n 1 momentin kaltaisen aviovarallisuusoikeudellisen säännön nojalla tehtyyn korotukseen perustuvan murto-osan.

VI. Ratkaisuehdotus

126. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Kammergericht Berlinin esittämään ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja virallisten asiakirjojen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotosta 4.7.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 650/2012 1 artiklan 1 kohtaa, luettuna yhdessä sen 1 artiklan 2 kohdan d alakohdan kanssa on tulkittava siten, että perimykseen sovellettavan lain alaan kuuluu sellainen säännös, joka – kuten Saksan siviililain (Bürgerliches Gesetzbuch, BGB) 1371 §:n 1 momentti – määrittää eloonjääneen puolison perintöosuuden, silloinkin, kun sen soveltaminen riippuu erityisen aviovarallisuusjärjestelmän olemassaolosta ja puolison perintöosuus korvaa tämän aviovarallisuusjärjestelmän purkamisen, mutta samalla tämän osuuden suuruus määritetään täysin eri periaattein kuin kyseisen aviovarallisuusjärjestelmän purkamistapa puolisoiden eläessä.

32 Ivanc, T. ja Kralijć, S., ”European Certificate of Succession – Was there a need for a European intervention?”, *Anali Pravnog Fakulteta Univerziteta u Zenici*, nro 18, 2016, s. 266.

33 Stamatiadis, D., teoksessa Pamboukis, H., *EU Succession Regulation No 650/2012: A Commentary*, Oxford, C.H. Beck, Hart Publishing 2017, s. 633.